

NOTA

Hervorming huwelijksvermogensrecht

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St. Kamer 2017-18*, nr. 54-2848

Hoorzitting Commissie Justitie Kamer
Brussel, 29 mei 2018

Studiedienst Orde van Vlaamse Balies

1. Voorafgaande opmerkingen

---

1. De Orde van Vlaamse Balies (hierna: OVB) wil de Commissie Justitie bedanken voor de uitnodiging tot deelname aan de bespreking van het Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake (*Parl.St. Kamer 2017-18*, nr. 54-2848).

2. Een goed ontwerp met veel positieve ingrepen

---

2. De OVB verwelkomt de voorstellen die momenteel op tafel liggen om het huwelijksvermogensrecht te hervormen. Zij is bovendien zeer opgetogen met de wijze waarop de balie samen met andere spelers zoals het notariaat en academici op een hoog niveau kon samenwerken bij de voorbereiding ervan.

Zonder enige exhaustiviteit na te streven, vermeldt de OVB zeer in het bijzonder volgende punten.

- a. Veralgemeend onderscheid tussen "*titre*" en "*finance*"

3. De OVB is bijzonder opgetogen over de verdere wettelijke verankering van het onderscheid tussen "*titre*" (het "titularis zijn", wat eigen is zonder vergoeding conform artikel 1401 BW) en "*finance*" (de "vermogenswaarde", die gemeenschappelijk is conform artikel 1405 BW), een van de krachtlijnen bij de verfijning van de regels van het wettelijk stelsel. De toepassing ervan maakt namelijk een evenwicht mogelijk tussen de persoonlijke belangen van één echtgenoot en de vermogensbelangen van de gemeenschap.

4. Het onderscheid bestond voorheen reeds in het huwelijksvermogensrecht voor wat onder meer het statuut van literaire, artistieke en industriële eigendomsrechten betreft (artikel 1401, 2° BW).¹ In dat opzicht is de OVB ervan overtuigd dat de toepassing ervan aan de praktijk reeds voldoende bekend is. Weliswaar leidde het gebrek aan wettelijke neerslag ervan in het huwelijksvermogensrecht voor de beroepsgoederen, het cliënteel en de aandelen tot onwenselijke rechtsonzekerheid. De nieuwe regeling komt daaraan tegemoet.

b. Waarderingsregel op datum van ontbinding

5. Artikel 1430 BW stelt als algemene regel voorop dat de waarde van de goederen bij de verdeling die plaatsheeft als gevolg van de ontbinding van de gemeenschap wordt bepaald op datum van de *verdeling*. Dat uitgangspunt is verantwoord omdat deze goederen vanaf de ontbinding aan beide echtgenoten in onverdeeldheid toekomen, zij beiden mede-eigenaar blijven, en dus het eigendomsrisico dragen. Het wetsvoorstel voorziet drie uitzonderingen op deze regel (artikel 1430, §2 BW), dewelke alle drie verband houden met professioneel gerelateerde goederen (vennootschapsaandelen, beroepsgoederen en cliënteel). In dat geval wordt de waarde op het tijdstip van de *ontbinding* in aanmerking genomen. De tekst voorziet terecht in een genuanceerd onderscheid tussen de vermogenswaarde die geldt voor vennootschapsaandelen en beroepsgoederen en de economische waarde die geldt voor cliënteel.

6. De OVB onthaalt deze aanpassing positief. Zij maakt het namelijk mogelijk om tegemoet te komen aan de problematiek van de waardeschommelingen die zich kunnen voordoen tijdens de periode van de post-communautaire onverdeeldheid. Onder het huidige recht is het zo dat de waardebepaling op datum van verdeling ertoe leidt dat de niet-beroepsbeoefenaar voor de helft mee de waardevermeerdering geniet of de waardevermindering draagt die is ontstaan als resultaat van de professionele prestaties van de (ex-)echtgenoot in de periode van de post-communautaire onverdeeldheid. Deze gang van zaken botst met één van de met de hervorming vooropgestelde krachtlijnen,² te weten de correcte beroepsinkomstenallocatie. Op grond daarvan geldt immers dat de gemeenschap recht heeft op het vermogen zoals opgebouwd tijdens het huwelijk maar niet ervoor of erna.³ De OVB is dan ook tevreden dat de wetgever tegemoet komt aan de gevoelens van onbillijkheid die de huidige situatie bij de rechtsonderhorigen kan achterlaten.

c. Vergoedingsregeling ter correctie van het kunstmatig sparen binnen de eigen vennootschap

7. Met de toevoeging van een tweede lid aan artikel 1432 BW beoogt de wetgever de invoering van een vergoedingsgrond voor de situatie waarin het gemeenschappelijk vermogen inkomsten heeft mislopen omdat één van de echtgenoten de inkomsten die werden gegenereerd binnen zijn eigen vennootschap, ook spaarde binnen deze vennootschap in plaats van ze privé uit te keren. Het probleem is niet aan de orde wanneer hij deze inkomsten in de vennootschap reserveert om redenen die inherent zijn aan de professionele exploitatie, maar wel wanneer er niet-bedrijfsmatige redenen

---

¹ C. DECLERCK, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 80, nr. 183.

² De parlementaire voorbereiding geeft met name aan dat de verfijning van de regels van het wettelijk stelsel wordt gestoeld op drie krachtlijnen: (1°) het onderscheid tussen “*titre*” en “*finance*”, (2°) de correcte beroepsinkomstenallocatie en (3°) de huwelijksvermogensrechtelijke neutraliteit van de beroepsuitoefening via een vennootschap. Zie: Memorie van toelichting bij het Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/001, 5.

³ Memorie van toelichting bij het Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/001, 9.

aan de grondslag van deze beslissing liggen.⁴ De keuze kan bijvoorbeeld ingegeven zijn vanuit zuiver fiscale overwegingen. De gemeenschap ontving daardoor niet wat haar redelijkerwijze toekwam. Die situatie strookt niet met de derde vooropgestelde krachtlijn van de huwelijksvermogensrechtelijke neutraliteit van de beroepsuitoefening (*supra*, voetnoot 2).

8. De OVB is opgetogen over deze vergoedingsgrond. Deze wijziging is vernieuwend voor het huwelijksvermogensrecht, maar de praktijk is reeds vertrouwd met de techniek van “*piercing the corporate veil*” inzake bv. het onderhoudsrecht. In dat verband kan worden verwezen naar de beoordeling van de bijdragecapaciteit van de onderhoudsplichtige die zijn inkomsten int in een vennootschapsstructuur.⁵ Het Hof van Cassatie oordeelde met name dat in bepaalde gevallen de rechtbank bij de vaststelling van het bedrag van de onderhoudsuitkering, rekening kan houden met het inkomen dat de betrokkene zich redelijkerwijze kon verschaffen.⁶

d. Overheveling van bepalingen naar het algemeen deel

9. De OVB onderschrijft de keuze van de wetgever om de regels inzake heling en preferentiële toewijzing van de gezinswoning, het huisraad en de beroepsgoederen over te hevelen naar het algemeen deel van het huwelijksvermogensrecht. De toepassing ervan op alle echtgenoten, ongeacht het gekozen huwelijksvermogensstelsel, sluit namelijk veel beter aan bij het feit dat het feitelijk gezien om eenzelfde maatschappelijke realiteit gaat.⁷ Ook hier draagt de tussenkomst van de wetgever bij tot de nodige rechtszekerheid.

e. Beperking aan de samenloop tussen de langstlevende echtgenoot en andere erfgenamen

10. Vanuit de realistische zienswijze dat de focus in de hedendaagse maatschappij op het kerngezin ligt en dat de banden tussen echtgenoten doorgaans sterker zijn dan de banden met verdere verwanten, opteert het wetsvoorstel ervoor om het intestaatserfrecht van de langstlevende echtgenoot in samenloop met andere bloedverwanten dan de afstammelingen te wijzigen. De wetgever vertrekt daarmee van het uitgangspunt dat de langstlevende doorgaans een belangrijkere rol speelde in het leven van de erflater dan de verre verwanten.⁸ Ingevolge het voorgestelde artikel 745*bis*, §1, lid 3 BW geldt namelijk dat de volledige nalatenschap in volle eigendom naar de langstlevende echtgenoot gaat wanneer de overledene geen erfgenamen nalaat, andere dan zijn ascendenten, broers, zussen en diens kinderen.

11. De regeling zoals zij vandaag bestaat, negeert de maatschappelijke verwachting van het kerngezin, sluit vaak niet aan bij de vermoede wil van de gemiddelde erflater en dreigt een bron van conflict en onrechtvaardigheidsgevoelens te zijn. De keuzes uit het wetsvoorstel dragen bij aan het verhelpen van deze problemen, wat de OVB toejuicht. Tegelijk behoudt het wetsvoorstel de autonomie van de echtgenoten, vermits het hen vrij staat om van de regeling af te wijken. Ook dat moet positief worden onthaald.

---

⁴ D. PIGNOLET, “Het statuut van aandelen, beroepsgoederen en cliënteel in het wetsvoorstel tot hervorming van het huwelijksvermogensrecht”, *TEP* 2018, (27) 41-42.

⁵ D. PIGNOLET, “Het statuut van aandelen, beroepsgoederen en cliënteel in het wetsvoorstel tot hervorming van het huwelijksvermogensrecht”, *TEP* 2018, (27) 41.

⁶ Cassatie 30 september 2011, C.10.0611.F, concl. adv.-gen. GENICOT, *RW* 2012-13, afl. 21, 819; *TBBR* 2012, afl. 5, 208, noot V. MAKOW.

⁷ Memorie van toelichting bij het Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/001, 22.

⁸ Memorie van toelichting bij het Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/001, 31.

f. Invoering van stelsel van scheiding van goederen met verrekening van aanwinsten

12. Het wetsvoorstel zorgt voor een betere wettelijke omkadering van het “gecorrigeerd” stelsel van scheiding van goederen, zonder de zuivere scheiding van goederen af te schaffen. Dat doet het onder meer door een globaal kader te bieden voor de mogelijke bedingen die de echtgenoten aan dit stelsel kunnen toevoegen. In dat verband voorziet het met name in een uitwerking van het stelsel van scheiding van goederen met verrekening van aanwinsten. Het verrekenbeding krijgt hiermee niet alleen een wettelijke grondslag, maar ook een volledig uitgewerkte regeling in de artikelen 1469, §2 en 1469/1 t.e.m. 1469/13 BW.

13. Deze wettelijke verankering zorgt voor eenvoud en rechtszekerheid en is dan ook zonder meer toe te juichen. De rechtsonderhorigen moeten aldus niet langer samen met de notaris actief op zoek gaan naar een aan hun wensen aangepaste regeling - wat weliswaar nog wel tot de mogelijkheden blijft behoren -, maar zij kunnen eenvoudig een verzachting van hun huwelijksvermogensstelsel realiseren door een loutere verwijzing naar de wettelijke bepalingen. Daarmee komt de wetgever tegemoet aan de wens die echtgenoten in de praktijk vaak ervaren om conventioneel toch enige vermogensrechtelijke solidariteit in te bouwen. Dankzij het verrekenbeding zijn de echtgenoten tijdens het huwelijk namelijk gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen met alle gevolgen van dien, maar vindt er na de ontbinding van het huwelijk een verrekening plaats tussen de vermogens van de echtgenoten. De wettelijke regeling maakt bovendien een einde aan de rechtsonzekerheid die de praktijk kon ervaren over de rechtsgeldigheid en de juridische gevolgen van deze bedingen als gevolg van het gebrek aan het bestaan van een wettelijke regeling.

3. Punctuele bedenkingen

---

14. Hoewel de OVB zich grotendeels kan aansluiten bij de voorgestelde wetswijzigingen, zijn er niettemin enkele aandachtspunten alsook enkele elementen die volgens haar voor verbetering vatbaar zijn.

a. Gebrek aan regeling van de groepsverzekering

15. Het wetsvoorstel bevat een uitdrukkelijke regeling voor het huwelijksvermogensrechtelijk statuut van de individuele levensverzekering. Een regeling voor de groepsverzekering ontbreekt. De OVB begrijpt de overweging dat dit statuut en meer bepaald de tweede pijlerpensioenen in het ruimere kader van de beoogde pensioenhervorming dient te worden besproken, maar houdt eraan om het belang van een regeling te onderstrepen als een aandachtspunt voor de volgende legislatuur. De huidige regeling leidt immers tot onzekerheid en onbillijke situaties. De problematiek is daarbij niet zwartwit te bekijken, maar is afhankelijk van de concrete regelingen die op elk van de echtgenoten van toepassing is. Dat kan als volgt worden geïllustreerd. In een geval waar de ene echtgenoot een wettelijk pensioen combineert met een groepsverzekering, terwijl de andere echtgenoot niets heeft omdat hij of zij zijn of haar carrière liet varen om voor het gezin te zorgen, is een verdeling nodig. In het geval waarbij de ene echtgenoot een stevige eerste pijler geniet (bv. een ambtenarenpensioen) maar de andere echtgenoot niet (bv. een bescheiden pensioen als zelfstandige), maar deze aanvult met bijvoorbeeld een vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen (VAPZ), oogt het zeer onbillijk dat laatstgenoemde zijn tweede pijler moet delen, terwijl dit niet het geval is voor de stevige eerste pijler van zijn gewezen echtgenoot.

b. Billijkheidsclausule in scheidingsstelsels

16. Het voorgestelde artikel 1474/1 BW laat toe om bij de keuze voor een stelsel van zuivere scheiding van goederen de mogelijkheid te voorzien om een rechterlijke billijkheidscorrectie te laten plaatsvinden. Deze is ingegeven vanuit de realiteit dat de scheiding van goederen voor echtgenoten die conventioneel geen solidariteit hebben ingebouwd na de ontbinding tot onbillijke gevolgen aanleiding kan geven die haaks staan op de huwelijkse solidariteit.

17. De OVB is verheugd over het initiatief van de wetgever om te voorzien in een aparte en eigen wettelijke grondslag die toelaat om tegemoet te komen aan dergelijke potentieel onbillijke gevolgen. Zij staat in dat opzicht achter de invoering van een billijkheidscorrectie.

18. Vanuit de wens om de autonomie van de echtgenoten te respecteren, is de rechterlijke billijkheidscorrectie facultatief voorzien.⁹ De echtgenoten moeten bij het ondertekenen van de huwelijksovereenkomst de keuze uitdrukken of zij de toepassing ervan mogelijk maken dan wel uitsluiten. De OVB betreurt deze strenge keuze en vreest dat zij tot moeilijkheden zal leiden in de praktijk omwille van ongewilde effecten. De billijkheidsclausule beoogt namelijk om onvoorziene omstandigheden te corrigeren, welke de partijen logischerwijze niet kunnen kennen noch voorspellen bij het ondertekenen van hun huwelijkscontract. Door voor te stellen om deze billijkheidscorrectie enkel mogelijk te maken wanneer partijen hier uitdrukkelijk voor gekozen hebben in hun huwelijkscontract, dreigen tal van (manifest) onbillijke situaties niet verholpen te kunnen worden. De financieel zwakke gewezen echtgenoot zal desgevallend kunnen terugvallen op een onderhoudsuitkering op grond van artikel 301 BW, hetgeen evenwel niet steeds toereikend blijkt te zijn. De volgende stap is het beroep op de sociale zekerheid, zodat finaal de maatschappij de kostprijs draagt van de (manifest) onbillijke gevolgen van de zuivere scheiding van goederen. De OVB drukt dan ook de wens uit om aan de rechterlijke billijkheidscorrectie een algemene werking toe te kennen. Een algemene toepasselijkheid van de billijkheidscorrectie druist volgens de OVB niet in tegen de contractuele vrijheid van de echtgenoten en hun vrijheid om te opteren voor de zuivere scheiding van goederen. Het zeer strenge voorgestelde criterium, met name overeenkomstig hetwelk de omstandigheden sedert het sluiten van de huwelijksovereenkomst *onvoorzien en ongunstig gewijzigd zijn* waardoor het gekozen stelsel tot een *manifeste onbillijkheid* zou leiden, verhindert een onredelijke en disproportionele uitholling van deze contractsvrijheid.

c. Belang van overgangsrecht

20. Een laatste aandachtspunt waar de OVB vanuit het belang van de rechtszekerheid op wil wijzen, is op het belang van het voorzien van een voldoende concrete en uitgewerkte overgangsregeling, iets wat op dit moment nog onvoldoende het geval is.

4. Besluit

Met de beoogde hervorming stond de wetgever voor de uitdaging om op verschillende vlakken tot een nieuw evenwicht te komen, op diverse punten rechtsonzekerheid en onbillijkheden weg te werken en zo ook familiale geschillen te beperken. De OVB meent dat het voorliggend ontwerp in grote lijnen het potentieel in zich draagt om aan die doelstellingen tegemoet te komen.

---

⁹ Memorie van toelichting bij het Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/001, 27 en 95.

Voor de OVB,
Bestuurder Hugo Lamon
Mr. Dominique Pignolet
Ann Bailleux¹⁰

---

¹⁰ Voor meer informatie: ann.bailleux@ordevanvlaamsebalies.be.

